

Jövőlátó

Serfőző Simon Szent István-drámájáról

Serfőző Simon írói-költői ars poeticája: Élni segít, ha kimondjuk a bajt. Munkásságának értékelésében mostoha sors jutott a drámáinak, pedig a Rémhírvivőket (1975) a költőtárs, Ágh István a magyar parasztság erőszakos kollektivizálásának problémaköréről szóló művek között a „legigazabbnak” tartotta. A Rémhírvivők ennek a problematikának az okát, az Otthontalanok a következményét (1979), a Mindenáron pedig a városi létben a folytatását jeleníti meg... Szakonyi Károly joggal nevezte Serfőző drámairását „élménydramaturgiá”-nak.

A Szent Istvánról szóló drámák sorában fontos eseményt jelentett Serfőző Simon Jövőlátó című dramatikus játéka, amely más kortárs műalkotással együtt a Szent István-kultusz újlásáról, újabb virágzásáról tanúskodik. A darab a magyar történelem legtragikusabb eseményeit megidéző jelenetekből áll. István király drámai vitát folytat a sámánnal, aki azzal vádolja, hogy „elkűnket kicserélte”. A „jövőlátó” király dilemmája: utódai tudják-e folytatni művét. Hibáinkat tudatosítja: az „ösi nembánomság”, „vis inertiae”- a tehetetlenségi erő, passzivitás, tétlenség, ami miatt dolgozni és alkotni elfelejtettünk. A munka és az okos szervezés hiánya sok gondot okoz. A drámai idősíkok váltakozásában tatárok, törökök, labancok stb. zúdulnak a hazára. Tanulsága: csak a Gondviselésben és magunkban bízunk, ha erős hittel és karddal ezt teszünk, akkor nem csalatkozunk.

Serfőző Simon a hűség és szolgálat tiszta, szívós, macacs és szerény, önmagát sohasem sajnáló embere, aki jelentősen hozzájárult ahhoz költőként, íróként, szerkesztőként és könyvkiadóként is, hogy munkásságának hatása Miskolc városán túl országossá növekedjék, hogy régióink határozottabban tudja szellemi arculatát megformálni. A drámairó kételyeit érezhetően kikezdte az aggodalom. Az ország föl Kent, de alkotmánysegő királyai ellen harcolva tették hazánkat csataterre Rákóczi, Kossuth (Bocskai, Bethlen). Drámai szituációkba sodródtunk az idegen hódítók és a belső ellenség, saját népe széthúzása miatt.

Serfőző drámai víziójában kitágította, valódi jelentőségénél semmiképpen nem becsülve többre a Szent István-történetet, és a magyarság sors történetévé tette. Megbízható tudósokra, írókra támaszkodik, nem pedig levitézlett megszállottakra, felületes lelkesültekre, vagy sarkatánokra. Forrásait elemezte, bár nem kommentálta, végső soron nagyszerűen használta föl. Az értelmezés, érvelés, meggyőzés nehézségeinél jobban érdeklik a megbizonyosodás lenyűgöző lehetőségei. Drámája rokonságot tart a legenda morális műfajával, a megrendítés és bizonyágtétel erejével akar oktatni helytálló magyar önismeretre. Szent István magasztos jelkép, a keresztény mértéket és realitást példázza. Szent István kösziklára építette népe jövőjét, ezért lehet mindmáig bátorító jel, mert a magyar élet rendjét teremtette meg. A Szent István-i rendből fakadt az abban a korban elérhető békeség. A kereszténység és a bencés Regula szellemében a rend megőrzi azokat, akik megtartják a rendet.

Nem kétes, főképpen pedig nem téves alapokon felépülő hipotézissel van dolgunk. Nem az egyes részek helytálló vagy kevésbé helytálló volta itt a döntő, hanem a mű egészének megítélése. Végső üzenete Zrínyiével cseng össze: „Egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók, csak jobbítsuk meg magunkat, szabjunk más rendet dolgainknak.” Serfőző tudja, a „Sors bona, nihil aliud” jeligéből csak a bátrakat illeti meg a szerencse. Ettől a bátorságtól, elszántságtól, tisztánlátástól, helyes resolutio-tól függ sorsunk. A lehetőségek mindig is korlátozott világában kell helytállni, megkísérelni a lehetetlent is.

Serfőző hőse magatartást példáz, egy eszme ébrentartását, a magyarság szolgálatát, az aggodalmon is átragyogó felelősséget a jövőnkért. A sokféleség és másféleség tiszteletét példázza, azt, hogy a népek és kultúrák egymás kölcsönös kiegészítésére, gazdagítására és nem a kirekesztésére valók. Tudatosítja: a tolerancia tisztesség híján könnyen külső és belső erőszak áldozataivá válhatnak a legnagyobb emberi alkotások is.

Ez az emberség- és magyarságféltés jogos, mert a drámairó tudja: egy földpusztító katasztrófa után nem terem új eget, nem támaszt új földet a Történelem Ura. Serfőző így összegezi a tanulságot: „A magyarságot máig foglalkoztató kérdés, hogy azért a rengeteg áldozatért, amelyet az évszázadok során hozott ez a nép a kereszténység s a nyugat védelmében, mit kapott cserébe. Megérte-e a »nyugat védőbástyájának« lenni? Megérte-e a pogányságból s a bizánci kultúrkörből kiválva, lelkünket kicserélni keletiről nyugatira? Mit veszítettünk, s mit nyertünk ezáltal? Igazából befogadásra találtunk-e Európa részéről? Vagy erre ezer esztendő sem volt elég? Számíthatunk-e valaha is másra, mint magunkra? Mire kellettünk, kellünk mindmostanáig? Sorskérdéseink voltak ezek, azok ma is.”

A magyarság Szent István óta keresztény nép, a keresztény üdvösség kérdése egzisztenciálisan érint minden magyart, mert mindannyiunk egyéni sorsának egyetemes, vagyis a legmélyebb történetünk. A magyar ember, akár hívő, akár nem az, tisztelettel néz fel Szent István alakjára. Ha hitbéli meggyőződésével nem is értene egyet, történeti jelentőségét nem vonhatja kétségbe. Szent István bölcsessége révén a magyarság teológiai értelemben is az üdvösség útjára lépett, a keresztény népek tagjává, vagyis Isten újszövetségi népévé vált. Szent István egész népe nevében döntött. Országát, társadalmát a krisztusi hit és erkölcs útjára vezette, az egyetemes krisztusi szövetség, a *respublica christiana* közösségének tagjává tette.

Amint az Ószövetség népének múltjában, a magyaréban is: a nemzeté válás és az államalkotás szervesen összefüzdik az Istennel kötött szövetség vallási eseményével. Krisztushoz tért népünk akkor vált önálló nemzeté és szervezett állammá, amikor Isten népe lett. Az üdvösségtörténet folytonos passiótörténet is: egyéni sorsunkon túl történeti létünket, nemzeti tragédiáinkat is úgy látjuk, mint egyfajta osztozást Krisztus sorsában. A keresztény ember Isten üdvözítő szándékát szolgálja az apostoli üzenet értelmében: „vizsgáljátok meg mindent, s amit jónak ítélték, azt tartsátok meg” (1 Tessz 5,21). Ennek jegyében köszönjük meg a Történelem Urának, akiben bízunk eleitől fogva, hogy nekünk ajándékozta a Vajkból lett Szent Istvánt. Krisztus szegletkövére építette a magyar hazát, a magyar életet: „Koronával a fején, méltó, egyenjogú tagja lett már a kereszténységnek s a nyugati civilizáció áldásaiból kér részt.” Ezért lehet célunk: hűnek maradni keresztény és nemzeti eszményeinkhez, ezek szellemében munkálkodni, hogy az évezredforduló

hajnala a keresztény Magyarország új, erőteljes ébredését jelezze. A kereszténység erényeiben kell megújulnunk: az imádságos lelkületet és munkaszeretetet, a műveltség erényeit.

A szent keresztényi értelemben kiválóan jó keresztény, kiemelkedő, hősi fokban istenfélő, Isten törvényei szerint élő ember, aki követésre méltó példa, minta a társak és utódok számára, akiknek életével életirányító tanulsággal szolgál. Szent István diadalmas életében és művében a magyar adottságok szerinti külön hivatás a segítő kegyelem révén valósult meg. A magyarság elementáris természeti erejét a kalandozásoknak nevezett rablóhadjáratok bizonyították, Szent István a természetfölöttire való igényt fejezte ki. A hunok, kunok, besenyők, avarok nyomán végzete felé rohanó, halálra szánt, de életre érdemes népből Európa-védő, missziós népet, az Isten által kijelölt történelmi úton keresztény magyar nemzetet teremt. Nekünk, utódoknak kötelességünk a Szent Istvánnal kezdődő Árpád-házi szentek családjának, példájának megismerése, lehetőségeink szerinti követése.

Árpád hazát szerzett, a magyarság jó pásztorát megismerésítő Szent István keresztény országot alapított. A keresztény nem törte le benne a magyart. Népét megtérítette, keresztény magyarságot teremtett, népét nemzeté alakította. Hisszük, hogy a magyar szentek nemcsak példák, hanem eleven erőforrások, közbenjárók, a magyar hivatás megtestesítői. Apostoli magyar hivatást jelöltetett ki számára Kelet és Nyugat érintkezési és ütközési pontján. Állandó kapcsolatot tartott Rómával, a nagy lelki megújulás központjával, a clunyi apátsággal. Kázmér elűzött lengyel király és két angol herceg is Szent István udvarában talál menedéket. Legkiválóbb utódai védelmezték a nyugati kereszténységet, a közös istenhit jogán a nyugati értékeket továbbították keletre mindaddig, amíg a mohácsi tragédia ezt lehetetlenné nem tette.

Petőfi felismerése betű szerint igaz: „Isten csodája, hogy még áll hazánk”. Történelme során a magyarságnak sokszor el kellett volna pusztulnia, de mindig képes volt felállni, megmaradni. Ezért mondja Sik Sándor: a magyar történelem összeomlik, ha kihagyjuk belőle az Istent. Közismert a mondás: „Segíts magadon, az Isten is megsegít!” Hinni, bizni és tenni kell a megmaradásért. A magyar hivatás Szent István óta erkölcsi hivatás, magyarnak lenni – elsősorban erkölcsi fogalom, erkölcsi küzdelem: hit a magyarság hivatásában. Nincs más választásunk: elfogadjuk, vagy megtagadjuk ezt az örökséget.

Serfőző Simon nagy erénye a töretlenül megőrzött hűség a kétkezi emberek, a XX. század oly sokszor megalázott mezei szorgalmát képviselő parasztok és a kétlakiság ingavonatan városba járó, majd a lakótelep-kaszárnyákba szakadt munkások iránt. Megtartotta vallomását, beteljesítette célkitűzését: „Írtam azokért, akikért, hogy könyvebb legyen elviselni a terheket, ne hallgasson el a szó.”

Serfőző Simon költőként, sőt drámaíróként is felépítette a tanyámtól és hazáig ívelő aranyhidat, amint ezt Jövőlátó című dramatikus játéka is igazolja. Gyerekidő (A kis vadóc, Nyulak a hurokban, Nincs maradás) címmel bevallotta életét, feltárta emberi és írói geneziséjét. Az országos híró Felsőmagyarország Könyvkiadó vezetőjének munkáját értékelve Aquinói Szent Tamásnak a

története jut eszembe, aki egyszer a folyosót takarító, a nagy teológus tudását, műveinek jelentőségét dicsérő laikus szerzetestestvérének mondta: „Testvér, a maga seprűje és az én tollam teljesen azonos értékű Isten előtt. Ha pedig ön tisztább szándékkal seper, mint én írok, akkor az ön seprűje messze megelőzi értékben az én tollamat.” Serfőző eddigi műve arra is példa, „Ha a lélekből élünk, akkor követnünk kell a Lelket.” (Gal 5,25) Serfőző Simon Szent István drámájának színpadi sorsa korjellemző, éppolyan mostoha, mint Ratkó József Segítsd a királyt című remekművéé: professzionális színpadon elő sem adták. Serfőző és Ratkó szemléletük mélyen rokon abban, hogy múltunkat a Mindenható irgalmába, jelenünket a szeretetébe, jövőnket pedig gondviselésébe ajánljuk.

